

Havlova Hostina

Zdeněk Pinc

in: Kritický sborník, 1, 1986, n. 6, p. 45–58

in: Kritický sborník, 1, 1986, č. 6, str. 45–58 (pod pseudonymem Karel Žádný)

◆ článek, česky, vznik: 1986

◆ article, Czech, origin: 1986

Karel Žádný: Havlova Hostina

(ad: Hostina, filosofický sborník, uspoř. Václav Havel, edice Expedice, sv. 209, Praha 1985)

znovu otištěno in:

Kritický sborník 1981 – 1989

Výbor ze samizdatových ročníků

Nakladatelství Triáda, Praha 2009

... (str. 249) ...

Poněkud na rozpacích jsem, kam zařadit příspěvek Ladislava Hejdánka *Pojetí pravdy a jeho meontologické předpoklady*, u něhož jde – nezávisle na příležitostném charakteru sborníku – o myslitelský výkon, který představuje netušené možnosti. Hejdánek začíná citátem z Platonova *Sofisty*: „[...] nijak není snazší říci, co asi jest jsoucno, nežli co je nejsoucno.“ Tento prastarý myslitelský motiv, který v řecké tradici můžeme sledovat až k Parmenidovi, vede k Hejdánka k tomu, že si při své kritice předmětného myšlení bystře povšiml paradoxu: „Rozlišíme-li mezi jsoucnými pravými (vnitřně integrovanými celky) a nepravými (pouhými agregáty vposledku pravých jsoucnů) a pomineme-li hraniční či přechodné případy, můžeme – na rozdíl od starých Řeků – chápat výrok o nějakém pravém jsoucnu, že jest, dvojím způsobem. Buď máme na mysli okamžitou jsoucnost, tedy u člověka jeho stav v přesně určené době, anebo jeho bytí, tj. jeho život vcelku. Který vztah k ‚bytí‘ je vskutku relevantní ve srovnání se vztahem k pravdě?“ (Hostina, s. 42.) „Pravda není ‚něco‘, tj. není to žádná předmětná a předmětně postižitelná skutečnost. Pravda ukazuje skutečnost v pravém světle, z pravého zorného úhlu, ukazují ji v kontextu celku, který není redukován na pouhé předmětnosti, anebo lépe: pravda sama je tím pravým světlem, v němž ukazují věci, události a bytosti svou pravou tvář. Pravda nemůže být pojmově modelována jako intencionální předmět, nemůže být konstruována ani objektivizována; může být jen nepředmětně a jakoby ‚mimořádně‘ (jak se nám mylně zdá) postižena, když se pokoušíme předmětně postihnout nějakou konkrétní skutečnost.“ (Hostina, s. 45.)

Z hlediska dosavadní evropské tradice jeví se tedy pravda jako cosi nejsoucího, a proto, aby bylo možné zdolat scestí, k nimž předmětně orientované myšlení vede, navrhuje Hejdánek vybudovat novou filosofickou disciplínu – *meontologii* (od řeckého ΜΕ ΟΝ – nejsoucí). Rozsah úvahy i její příležitostný charakter svádějí čtenáře k tomu, aby ji ocenil jako brilantní ukládku fenomenologického myšlení a chápal ji jako zdařilou glosu, zvláště když v husserlovské tradici se to jen hemží vědními disciplínami, jež bude třeba konstituovat, aby přesné myšlení bylo vůbec možné. Při druhém a dalším čtení Hejdánkova textu mi však stále neodbytněji tanulo na mysli, že autor zde odkrývá cosi podstatného, ať už tak, že nám dává u příležitosti Hostiny (řecké *symposion* se překládá také jako setkání) nahlédnout do své myslitelské kuchyně, nebo že příležitostnou úvahou poodhalil horizont netušených možností a úkolů. Autem censeo: Hejdánkovi se ve zralém myslitelském věku naskytl úkol, jehož výzvu by bylo hříchem promeškat. Filosof dozrává k rozhodujícím činům mnohdy až ve věku, kdy jiní odcházejí do důchodu. Patočka přece opouští terén interpretace a tvoří svá nejpůvodnější díla až jako emeritus, Kant, abychom nezůstávali jen v Čechách, zahájil svoji kritickou triádu až jako šedesátiletý...